

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Napközbeni ellátás – családi napközi

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A gyermekek napközbeni ellátásának célja

Ma országosan egyre nagyobb igény mutatkozik a gyermekek napközbeni ellátása iránt. Fontossá vált a gyermekek jó színvonalú, a települések és a családok igényeit, szükségleteit, lehetőségeit kielégítő, sokszínű, többféle formában megvalósuló napközbeni ellátás. A fejlesztés elkerülhetetlen. Az állami férőhelyek növelése mellett a civil működtetők bevonása is szükséges.

A gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, a munkaerő piaci visszatérésüket segítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások időtartama lehetőleg a szülő munkarendjéhez igazodik.

A gyermekek napközbeni ellátását különösen az olyan gyermek számára kell biztosítani,

a) akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége,

b) akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel, vagy akivel együtt a családban három vagy több gyermeket nevelnek, kivéve azt, akire nézve eltartója gyermekgondozási díjban részesül,

c) akinek a szülője, gondozója szociális helyzete miatt az ellátásról nem tud gondoskodni.

A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint a Kt. hatálya alá tartozó óvodában, iskolai napköziben.

A gyermekek napközbeni ellátásának minősül az iskolai napközis ellátásban nem részesülő, különösen a csellengő vagy egyéb okból veszélyeztetett tíz év feletti gyermekek számára nyújtott nappali felügyelet, foglalkoztatás - sport- és egyéb klubfoglalkozás, illetve játszótér, játéktár, játszóház keretében - és az étkeztetés biztosítása is, feltéve, ha a működtető rendelkezik az ehhez szükséges - a külön jogszabályban meghatározott - személyi és tárgyi feltételekkel.

A gyermekek részére a jó színvonalon működtetett napközbeni ellátások kialakításához és fejlesztéséhez a protokollok elkészítése nagy segítséget nyújthat. A protokollok speciális szituációkra való javaslatok, meghatározott ellátás elvégzéséhez szükséges események és tevékenységek rendszerezett listája, amely az ellátás megkívánt vagy minimális standardjának való megfelelést szolgálja. Általában egy *előre meghatározott lépéssorozat*, amellyel egy bizonyos feladatot teljesíteni lehet. A protokoll irányítja a dolgozókat feladataik teljesítésében. Ennek

célja, hogy az ellátások színvonalát, eredményeit pozitív irányba befolyásolja és az ellátást gazdaságosabbá tegye.
Ezért kerül sor a napközbeni ellátások protokolljainak kialakítására, amelynek keretében elkészült a bölcsődei ellátás, a családi napközi, a családi gyermekfelügyelet és a házi gyermekfelügyelet protokollja.

Tartalomjegyzék

1.	Cél, funkció	5
2.	Célcsoport, megvalósulási kritériumok	5
3.	Alapelvek	6
3.1.	Önrendelkezés.....	7
3.2.	Részvétel	7
3.3.	Érdekérvényesítési esélyek növelése	7
3.4.	Eredményesség	7
3.5.	A legkisebb beavatkozás elve	7
4.	A szolgáltatás leírása	7
5.	Protokoll.....	8
5.1.	Szereplők:	8
5.2.	A szolgáltatás részletes leírása	8
5.2.1.	A családi napköziről általában	8
5.2.2.	A családi napközibe kerülés	11
5.2.3.	Gondozás – nevelés.....	14
5.2.4.	Élelmezés.....	24
5.2.5.	A szülőkkel történő együttműködés	27
5.2.6.	Alternatív szolgáltatások a családi napköziben	29
5.2.7.	Dokumentáció.....	30
5.3.	Személyi feltételek.....	31
5.4.	Kompetenciák.....	31
5.5.	Tárgyi feltételek.....	32
6.	Indikátorok.....	33
7.	Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	34
8.	Mellékletek.....	36
8.1.	Szakirodalom	36
8.2.	Jogszabályok	37
9.	Fogalommagyarázatok	37
10.	Jogszabály-változtatási javaslatok	38

Napközbeni ellátás – családi napközi

1. Cél, funkció

A gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, munkaerőpiaci részvétel elősegítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint a Kt. hatálya alá tartozó óvodában, iskolai napköziben.

A családi napköziben fontos, hogy a gyermekek számára, a szülő távollétében, olyan gondozási-nevelési körülményeket biztosítsanak, amelyek a fejlődéshez elengedhetetlenül szükséges feltételeket biztosítják. Az ellátás kulcsszereplője a gondozó. Ennek a tevékenységnek a megfogalmazása, valamint a gyermekek szükségleteit kielégítő tárgyi környezet minimális előírása együttesen szükségesek a családi napközi ellátás megfelelő szakmai színvonalának biztosításához. Kíváncsi az, hogy a felügyeletet biztosító felnőttek a normákban, a célokban egyetértsenek, a gyermek kompetenciáját, a szükségleteit, beleértve a pillanatnyi érzelmi, értelmi, fizikai szükségleteket, elfogadják, ezt érvényesítsék a szolgáltatási gyakorlatban.

A családi napközi szolgáltatásra vonatkozó protokoll valamennyi családi napközi szolgáltatás nyújtásakor - függetlenül annak fenntartói formájától - követendő tevékenység folyamatait tartalmazzák.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

Célcsoport

A családi napközi szolgáltatás célcsoportját azok a gyermekek és szüleik képezik, akik 20 hetes és 14 éves életkor között vannak, szükséges számukra napközbeni ellátás igénybevétele és a településen, ahol élnek nincsen más igénybe vehető napközbeni ellátás vagy ha van, akkor azt a gyermek szülei nem kívánják igénybe venni.

Kritériumok

Megfelelő személy, megfelelő képzettséggel és megfelelő körülményekkel biztosítja az ellátást.

A szülők elsődleges szerepét elismerő együttműködés fontossága

A gondozás és nevelés egysége

Az egyéni bánásmód

A más nemzethez/etnikumhoz tartozás tiszteletben tartása

Állandóság és rendszeresség

Az aktivitás és önállóság támogatása

A gyermek elfogadása és személyiségének megbecsülése

A pozitívumokra támaszkodás

A nevelő hatások egységessége

A gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása

A gondozás tárgyi feltételeinek megléte

A napi ellátás, a napi munka jó megszervezése. (A családi napköziben olyan napirendet kell kialakítani, amely figyelembe veszi a napközbeni felügyeletet igénybevevő gyermekek életkorát, fejlettségét, és biztosítja az egyes gyermek szükségleteinek kielégítését.)

Az egyes gondozási műveletek optimális megvalósítása olyan módon, hogy a gyermek korának megfelelően kompetenssé váljon a szükségletei kielégítése mellett.

A szakember ismeri és alkalmazza a gyermekétkeztetés alapvető szabályait.

A szakember ismeri és alkalmazza az ételkészítéssel kapcsolatos és higiéniai előírásokat.

A szakember képes a hatékony felnőtt-felnőtt interakcióra, kommunikációra a szülőkkel.

A kapcsolat együttműködő, őszinte, segítő szándékú, kölcsönösen kielégítő.

A kapcsolat minőségében meghatározó a szülők tisztelete, az irántuk érzett bizalom, és az őszinte érdeklődés aktuális gondjaik iránt

A szolgáltatás segítse a kisgyermeküket otthon nevelő édesanyák szülői kompetenciáját, élvezzék anyai szerepüket.

A szolgáltatás szolgálja a család harmóniáját, védelmét és a gyermek egészséges fejlődését.

A szolgáltatás biztosítson a csoportba járó kicsinyeknek örömteli és a fejlődésüket stimuláló tapasztalatszerzési lehetőségeket.

A másik ember feltétel nélküli elfogadása (szülő, gyermek).

A másik ember tisztelete.

A másik támogatása, segítése: alapvetően saját belső erőinek megerősítése.

A pozitív odafordulás, őszinte érdeklődés a másik ember, a másik problémája, szüksége iránt.

3. Alapelvek

A családi napközi tekintetében részben nem beszélhetünk a gyermek önrendelkezéséről (három éven aluliak esetében), tehát ebben az esetben a szülőket tekintjük a szolgáltatás igénybevevőinek, azaz rájuk vonatkozóan határozzuk meg a szolgáltatás alapelveit. Azonban az idősebb gyermekek esetében már rájuk is vonatkoztatni kell az alapelveket.

3.1.Önrendelkezés

A gyermek szülei gondozási-nevelési szokásait a családi napközi szolgáltatást nyújtó maximálisan figyelembe veszi, amennyiben ezek nem ellentétesek a gyermek legjobb érdekével. A gyermek véleményét figyelembe veszik a gondozás-nevelés folyamata során, amennyiben ezek nem ellentétesek a gyermek legjobb érdekével.

3.2.Részvétel

A gyermek és szülei vegyenek részt a gondozás-nevelés folyamatának kialakításában, vegye figyelembe az ellátást nyújtó a gyermekek és szülei szükségleteit.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

A szülők családi kompetenciáinak erősítése, nevelési szokásaik támogatása, a gyermekek önállósága és részvételük erősítése révén tud az ellátás eleget tenni ennek az alapelvnek.

3.4.Eredményesség

Amennyiben a szülő és a gyermek elégedett a szolgáltatással, annak során megvalósul a szülő a gyermek szocializációjának támogatása, akkor eleget tesz az eredményesség alapelvének a szolgáltatás.

3.5. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelés mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A gyermekek napközbeni ellátásának minősül a bölcsődei és óvodai ellátásban nem részesülő, továbbá az iskolai oktatásban részesülő gyermeknek az iskola nyitvatartási idején kívüli, valamint az iskolai napközit vagy tanulószobai ellátást igénybe nem vevő gyermek családi napköziben történő, nem közoktatási célú ellátása. A családi napközi a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást. A fogyatékos gyermekek számára sajátos szükségleteikhez igazodó ellátást kell nyújtani. A családi napközi - az alapellátáson túli szolgáltatásként - speciális tanácsadással, időszakos gyermekfelügyelettel vagy más gyermeknevelést segítő szolgáltatással segítheti a családokat. A családi napközi működhet az ellátást nyújtó saját otthonában vagy más e célra kialakított helyiségben. A családi

napköziben húszhetestől tizennégy éves korig gondozható gyermek. A családi napköziben - a saját, napközbeni ellátást máshol igénybe nem vevő gyermeket is beszámítva - legfeljebb öt gyermek gondozható. Ha a családi napköziben egy fogyatékos gyermeket is gondoznak, akkor a gondozható gyermekek száma legfeljebb négy fő. Ha a családi napköziben gondozott valamennyi gyermek fogyatékos, akkor a gondozható gyermekek száma legfeljebb három fő. Az előzőekben meghatározott létszámon túl még két gyermek, ha fogyatékos gyermekről van szó, még egy gyermek gondozható a családi napköziben, feltéve, hogy az ellátást nyújtónak állandó segítője van. A családi napközi feladatait önálló szolgáltató vagy legalább három - telephelyként működő - családi napközit magába foglaló családi napközi hálózat biztosítja. Öt, vagy annál több családi napközi fenntartását hálózatba kell szervezni. A hálózatban biztosítani kell a szolgáltatást nyújtók részére a folyamatos szakmai tanácsadást, valamint az ellátottak igényeihez rugalmasan igazodó szolgáltatások összehangolását.

5. Protokoll

5.1. Szereplők:

- Gyermek
- Szülő
- Családi napközi szolgáltatás fenntartó
- Családi napközi vezető
- Gondozó
- Hálózati koordinátor (Csak a családi napközi hálózatok esetében)

5.2. A szolgáltatás részletes leírása

A családi napközi szolgáltatás részletes leírása során először általában beszélünk a szolgáltatásról, majd a családi napközibe kerüléssel folytatjuk, mint első lépéssel, amit a családi napköziben biztosított gondozás-nevelés és az ételmezési szolgáltatás meghatározása követ. Ezután egy nagyon fontos feladat leírását végeztük el, ami a szülőkkel történő együttműködés, végül meghatároztuk azokat az alternatív szolgáltatásokat, amelyeket a családi napközi biztosíthat és a szükséges dokumentációt.

5.2.1. A családi napköziről általában

A családi napközi, az abban biztosítandó családias környezet, az alacsony gyermeklétszám miatt különösen alkalmas a kisgyermek gondozására, de lehetőséget teremt nagyobb, iskoláskorú gyermekek fejlődésének segítésére is. Kistélepüléseken, ahol gyermekintézmények fenntartása nem lenne gazdaságos, illetve nagyobb településeken a gyermekintézmények mellett, azok kapacitását kiegészítve,

szolgáltatásokat kínálva segítheti a gyermekek gondozását, nevelését, a szolgáltatás elérhetősége a családok számára segíti a munkavállalást és családi kötelezettségek összehangolását.

A családi napköziben folyó napközbeni ellátás egy olyan összetett tevékenység, amely jórészt a gondozó saját privát terében történik. Az egész társadalom érdeke az, hogy a családi napközi gondozás során a gyermekek olyan ellátásban részesüljenek, amiről elmondható, hogy szükségleteiknek megfelelő, hozzájárul személyiségük kibontakozásához, a tanulási folyamat zavartalanságához, testi-lelki jóllétükhöz.

A privát szférában működő gondozási formákból kinövő családi napközi ellátás lehetővé tette ennek a típusú napközbeni ellátásnak minőségbiztosítási szempontból való megközelítését. A minőség legfontosabb feltétele a gondozó minőségi munkája. Szakmailag kompetensnek kell lennie, a gyermekek, és szüleik megelégedettségével kell végeznie a rábízott gyermekek gondozását-nevelését. Ezért a gyermek gondozására és nevelésére vállalkozó személy alkalmassága és szakmai fejlődésre való nyitottsága, a felnőttképzési rendszer támogatása elengedhetetlen feltétele a jó minőségű ellátásnak.

Az ellátás tartalma

A gyermekek napközbeni ellátása formájaként működő családi napközi szolgáltatás azoknak a családban élő 20 hetes – 14 éves korú gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését biztosítja, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, munkaerőpiaci részvételt elősegítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A családi napközi a napközbeni ellátásnak családias körülmények között biztosított formája, mely történhet az ellátást nyújtó saját otthonában vagy más, e célra kialakított családias környezetben.

A családi napköziben koruknak és egyéniségüknek megfelelően - a szülő elfoglaltságának idejében – gondoskodnak (felügyelet, gondozás-nevelés, étkeztetés, értelmes szabadidős tevékenység) a gyermekekről, lehetőség szerint rugalmasan alkalmazkodva a szülők kéréseihez, természetesen a gyermekek érdekeinek és az adott korosztály ellátására vonatkozó szakmai elveknek megfelelően.

A családi napközi a napközbeni gyermekellátás olyan formája, mely az intézményes ellátási formák - a bölcsőde, az óvoda és az iskolai napközi - szakmai/intézményi kompetenciához kötött funkcióit nem vállalja fel.

A családi napközik két típusát különböztetjük meg:

- az egyes családi napközi,
- a családi napközi hálózat

Mindkét forma fenntartója lehet önkormányzat, kistérségi társulás, non profit szervezet, for-profit vállalkozás.

A családi napközi hálózat alatt értjük azt az ellátási formát, amikor egy fenntartó legalább három, de kötelezően öt vagy ennél több családi napközi telephelyet működtet, a székhelyen családi napközi koordinátort alkalmaz, akinek feladata a telephelyek szakmai munkájának figyelemmel

kísérése, az igénybevevő családokkal való kapcsolattartás, segítségnyújtás szervezése, szakmai kérdésekben, az ellátottak igényeihez rugalmasan igazodó szolgáltatások összehangolása, valamint a hálózat fenntartható működtetésében a fenntartó által meghatározott feladatok elvégzése.

A hálózatok

A hálózatot fenntartó feladatai: feladata annak biztosítása, hogy a keretei között működő egyes telephelyeken a családi napközik infrastrukturális elvárásainak megfelelő otthonos, családias környezetben történjen a szolgáltató tevékenység. Ennek érdekében:

- Biztosítja a hálózat fenntartásához szükséges pénzeszközöket
- Éves költségvetést készít
- Megállapítja a tárgyévi intézményi és a személyi térítési díjat
- Felelős az alap normatíva igényléséért, célszerű felhasználásáért, és elszámolásáért
- Térítési díjat szed.
- A hálózat egészére vonatkozóan gazdálkodik, biztosítja a jogszabályoknak megfelelő pénzügyi adminisztrációt.
- Gyakorolja a munkáltatói jogkört, mind a székhelyen dolgozó, mind a telephelyeken szolgáltatást nyújtó munkatársak felett, akik az egyes telephelyek szakmai programja alapján a munkavállalói szerződés és munkaköri leírásnak megfelelően végzik a feladataikat.
- Felelős a telephelyek működési engedélyének megszerzéséért, minden telephelyen biztosítja a működési engedélyhez szükséges feltételek meglétét (szakmai program, személyi és tárgyi feltételek, a családi napközi területének bérlése, helyettesítés kérdésének megoldása stb.).
- Elkészítteti, illetve jóváhagyja a hálózat szervezeti és működési szabályzatát, illetve a hálózat szakmai programját.
- Felelős a telephelyek szakmai színvonaláért, ennek biztosítása érdekében a székhelyen koordinátort alkalmaz.
- Ellenőrzi, és évente egyszer értékeli a hálózat egészének, ezen belül az egyes telephelyek szakmai munkáját, a szakmai program végrehajtását, a gazdálkodás szabályszerűségét.
- Gondoskodik az érdekképviselői fórum megalakításáról.
- Feladatának tekinti a működést segítő pályázatokon való részvételt, valamint a hálózat munkáját megjelenítő web felület működtetését.
- Kialakítja a területileg illetékes regionális gyámhivatallal a szakmai kapcsolatot, melynek tartalma a hálózat működésével kapcsolatos lényeges döntésekben konzultáció.

A hálózati koordinátor feladatai

- Szakmai felügyeletet gyakorol a hálózati telephelyek felett
- Helyszíni látogatásain megfigyelést végez, szakmai kérdésekben segítséget nyújt a szolgáltatóknak
- Szervezi és részt vesz a szolgáltatók közös munkaértekezletein,
- Kapcsolatot tart a szülőkkel, a szülők és a szolgáltató közös megbeszélésein részt vesz, képviseli a fenntartó/működtetőt

- Kezeli a szülők bejelentéseit, ha szükséges közvetíti a fenntartó és a szülő között
- Figyelemmel kíséri a családi napközi szolgáltatók részére szervezett továbbképzési lehetőségeket, a szakmai napok időpontjait és helyét, hogy a szolgáltatónak lehetősége legyen ezeken részt venni, segíti a helyettesítések megszervezését.
- Segíti a fenntartót a családi napközi hálózat munkáját bemutató anyagok, jelentések készítésében, a szolgáltatás elterjesztésében, a szolgáltatásnak a felhasználói igényekhez való igazodásában.

A hálózati telephely feladatai

- A telephelyen dolgozó gondozónak feladata a fenntartó/működtetővel együttműködve, a szakmai feltételekhez igazodva, felszerelni a családi napközit. Felelős a berendezés, felszerelés, játékeszközök rendeltetésszerű használatáért.
- Felelős azért, hogy gondozó-nevelő munkáját a gyermekek egyéniségéhez, szükségleteihez igazítva, a családi nevelés elsődlegességét elismerve végezze.
- A családokkal a gyermek érdekeit szem előtt tartva jó kapcsolatot épít ki, együttműködésük segítse a gyermek fejlődését, a család gyermeknevelési feladatainak ellátását.
- Felelős a szakmai munka minőségéért, feladata jelzéssel élni a fenntartó felé a színvonalas tárgyi feltételek folyamatos biztosítása érdekében.
- A gyermek megbetegedése, bármilyen egészségügyi probléma esetén értesíti a szülőt, illetve ha szükséges, orvosi segítséget kér.
- Felelős a családi napközi rendjéért, tisztaságáért.
- A fenntartó/működtetővel együttműködve gondoskodik a gyermekek élelmezéséről.
- Vezeti a gyermekek napi jelenlétét és az egyéb kötelező dokumentációt.
- A szakmai munka ellenőrzése során az ellenőrzés szabályainak megfelelően jár el.

Az egyes családi napközi

Fenntartó/szolgáltató feladatai azonosak a hálózatot fenntartó és a telephelyen szolgáltatást nyújtóval az alábbi különbségekkel:

- Munkáltatói jogkört gyakorol a kisegítő munkatárs vonatkozásában
- Ellenőrzi a kisegítő tevékenységét,
- Érdekképviselői fórum létrehozása nem előírás.

5.2.2. A családi napközibe kerülés

- A szolgáltató a családi napközibe kerülő gyermeket korának és fejlettségének megfelelően „átsegíti” a családi rendszerből a családi napközi ellátásba, ahol a folyamat minden lépése / feladata az adott, iskolás kor alatti és kiskorú gyermek reakcióinak megfelelően valósul meg. Elvárás, hogy a gyermek beilleszkedése megrázkódtatás és trauma nélkül valósuljon meg.

- A szolgáltató az ellátásba kerülő gyermekkel és otthoni környezetével kapcsolatban annyi információt szerezzen, mely a gyermek ellátásához, a vele való egyéni nevelő-gondozó munkához, a vele való bánásmódhoz, ezek hatékony és jó minőségű megvalósításához elégségesek, szükségesek.
- A szolgáltató a gyermek ellátásba kerülésének folyamatában, az egyes tevékenységek, feladatok megvalósítása során kölcsönösen kielégítő kapcsolatot épít ki a szolgáltatást igénylő szülővel, melyre döntően az elfogadás, a bizalom, az őszinteség, segítőkészség jellemző.
- Az ilyen minőségben kialakított kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a családi napközi felügyeletet biztosító, gondozó-nevelő munkájában a szolgáltató a szülővel legyen képes összehangolni tevékenységét, a gyermek érdekében.
- Az ilyen alapokon nyugvó kapcsolat a feltétele annak, hogy a szolgáltató a szülőt segítő/ támogató tevékenységét hatékonyan tudja megvalósítani.

Első találkozás

A családi napköziben a gyermeke elhelyezési szándékával érkező szülőt és esetenként a vele érkező kisgyermeket a családi napközi szolgáltatója fogadja.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a szülők egy mérlegelési folyamat után döntenek arról, hogy megkeresik a családi napközit. Vannak települések, ahol ez az egyetlen napközbeni ellátási forma, amit igénybe tudnak venni, vagy olyan szükségleteik, elvárásaik vannak, amelyek kielégítését feltételezésük szerint a családi napközi tud teljesíteni. Általában ismeretlen ez a szolgáltatási forma, a tájékozottságot esetleg baráti, szomszédi körökből merítik. Az első találkozás a szolgáltatást nyújtóval sok információt ad a szülő, az anya számára. Bemutatja a családi napközit, elmondja a felvétellel és az ellátással kapcsolatos szabályokat, a szokásokat (házirend, napirend, térítési díj, megállapodás a szülővel, stb.). Ez az első találkozás az „ide hozom a gyermekem, vagy nem?” döntésében segíti a családokat.

Amennyiben a szülő kéri a gyermek felvételi előjegyzését, az előjegyzési lapon rögzíti a gyermek nevét, születési idejét, a szülők nevét, lakhelyüket, telefonszámukat az elérhetőség érdekében, valamint a jelentkezés dátumát és sorszámát. Ha nincsen szabad férőhelye a családi napközinek, akkor egy férőhely megüresedésekor születik döntés a felvételről, különös figyelemmel a jelentkezés sorrendjére.

A gyermek felvétele a családi napközibe

A felvételi adatlapot kitölti a szolgáltató. A szülővel megbeszéli a napközbeni felügyelettel kapcsolatos kölcsönös elvárásokat, a szolgáltatás napi időtartamát, a törzsidőn túli felügyelet, a térítési díj fizetésének szabályait, megkötik szolgáltatásra vonatkozó megállapodást, a hiányzással kapcsolatos tudnivalókat. Ha kisgyermeket veszünk fel, ezt a találkozást használjuk fel arra, hogy megbeszéljük a gyermek beszoktatását a családi napközibe, megismertetve a szülővel a vele való beszoktatás jelentőségét.

A gyermek első napjai a családi napköziben

A gyermeknek a családi napközi napirendjéhez való alkalmazkodáshoz, a gondozó és a gyermek közötti bizalmi kapcsolat kialakulásához időre van szüksége. Az iskoláskorú gyermek ezt a változást általában néhány nap alatt, zökkenőmentesen éli meg, míg minél kisebb a gyermek, annál inkább szüksége van arra, hogy ez szülői és gondozói együttműködéssel, fokozatosan, időben elhúzva történjen meg.

A bölcsődei gondozásban alkalmazandó szülővel történő fokozatos beszoktatásnak helye van a családi napköziben is, ha bölcsődés, kisóvodás korú gyermek kerül felvételre. Ideális esetben a szülő és a gyermek fogadása játékidőben történik, a gyermek az anyával figyeli a szabad játékot, az anya biztonságot adó jelenléte mellett van lehetősége bekapcsolódni a tevékenységbe. A családi napköziben töltött idő fokozatosan növekedik, a gondozó törekszik a kapcsolatfelvételre a gyermekekkel. Az első napokban az anya végzi a gondozási műveleteket, ott van az étkezésnél, de mind a gondozást, mind az egyéb tevékenységekben a segítségadást, a foglalkozást fokozatosan átveszi a gondozó. Az anya először rövid, majd egyre hosszabb időre elbúcsúzik a kisgyermektől, érkezésével bizonyítva, hogy a megbeszélte felügyeleti idő után megérkezik.

A beszoktatási idő alatt mind a gondozó, mind a szülő tapasztalatokat szerez. A gondozó a szülő-gyermek kapcsolatból információkat gyűjt a gyermek ellátásához, megismeri az egyéni szükségleteket, amelyekre figyelnie kell a gondozási gyakorlatában, a szülő pedig megismerve a szolgáltató munkáját és a családi napközi napirendjét, könnyebben tudja kialakítani azt a bizalmi viszonyt, ami az együttműködésükhöz szükséges. Ez az időszak nagyon fontos abból a szempontból, hogy a gyermek személyiségét, egyéni igényeit figyelembe vevő bánásmód alakuljon ki a gondozás-nevelés minden területén és nagyon fontos a gondozó, a gyermek és a szülő kapcsolatának építése szempontjából is.

Ha a szülőt nem lehet meggyőzni a közös beszoktatásról, vagy azt rajta kívül álló ok miatt nem teheti meg (pl.: már dolgozik, betegsége akadályoztatja), akkor is igyekezzünk törekedni arra, hogy a gyermek számára fokozatosan tegyük lehetővé az új környezet elfogadását. A gyermek családi napköziben tartózkodásának idejét, fokozatosan napról, napra növeljük, a gondozó a gyermek reakcióira figyelve, kompetenciáját tiszteletben tartva igyekezzon a gyermek szükségleteit kielégíteni.

A beszoktatás, a minden átmenet nélküli adaptáció a kisgyermek számára az egyik legnagyobb próbatétel.

A család részéről ennek több oka is lehet: a szülő betegsége, egyedülállósága, a család életében valamilyen krízishelyzet fennállása. Ilyenkor a gondozó a szülővel való többszöri beszélgetés alapján próbálja minél mélyebben megismerni a gyermeket. Különösen fontos a gyermek egyéni szükségleteinek a figyelembe vétele és támogatása a felvételt követő hetekben, mely komoly odafigyelést igényel a gondozó részéről.

Szülők csoportos beszélgetései

Évente kettő vagy több alkalommal szervezhető találkozások, amikor tájékoztatást adunk a családi napközi fenntartási formájáról, a hagyományairól, megismerhetik a szülők a hálózatban működtetett családi napközi fenntartóját, a családi napközibe járó gyermekcsoportot, a többi szülőt. Tájékoztatjuk a családokat a gyermekek és szülők jogairól, kötelezettségeiről.

A cél az, hogy a családi napközi és a szülők jobban megismerjék egymást, közös cél, a gyermekek jobb megismerése, gondozásuk, nevelésük szakszerűségének javítása, a szülői kompetencia erősítése, a gyermeki gondolkodás, tevékenység jobb megértése, a szülő- gyermek optimális kapcsolatának erősítése, a mai szélsőséges nevelési tendenciák közti eligazodás segítése.

Ezekon a csoportos beszélgetéseken gondozási, nevelési kérdéseket is lehet megbeszélni, egyeztetni és egymáshoz közelíteni, kiegészíteni az otthon és a családi napközi gyakorlatát. Módot lehet adni minden szülőnek, hogy saját gyermekéről beszélhessen és a hasonló problémákkal küszködő szülők megoldási módjait meghallgathassa, esetleg kipróbálja.

Az ilyen csoporthelyzetben a bizalmi légkör kialakításához fontos a résztvevők elhelyezkedése, a fenntartó/szolgáltató hitelessége, aki elfogadó, aki tud határozott is lenni, aki hagyja a partner kompetenciáját érvényesülni, miközben olyan bizalmas légkört tud teremteni, amelyben a szülőcsoport tagja a közlendőjével előállhat.

Sajátos nevelési igényű, másként fejlődő gyermekek ellátása esetén

- A kis közösség vonzó a sajátos nevelési igényű-, és a másként fejlődő gyermekek és szüleik számára.
- Fontos a fokozatosság és, hogy ellátásuk ne hátrányosan érintse a többi gyermeket a csoportban.

5.2.3. Gondozás – nevelés

A családi napköziben a nevelés alapja a szolgálatást nyújtó szeretetteljes kapcsolata a gyermekkel, ennek érdekében megértően, elfogadóan, empatikusan, bizalommal fordul a gyermek felé, alkalmazkodva az egyéni sajátosságokhoz, körülményekhez. A nevelés hatékonyságát befolyásolja a gyermek egyéni fejlettségi szintje, a gondozó, a szülő nevelői stílusa, értékrendje, a családi napközi körülményei, és azoknak az egymással kölcsönhatásban lévő nevelői hatásoknak a rendszere, melyek a családi napköziben és a családi otthonban érik a gyermeket.

A nevelés céltudatos, minden gyermekre ható folyamatos személyiségfejlesztés, melynek során értékközvetítés és értékteremtés is megvalósul. A nevelési módszerek a nevelési folyamat nagyon fontos elemei, tényezői. A jól megválasztott, adekvát módszerek alkalmazása segíti a nevelési célok megvalósítását, míg helytelen alkalmazásuk amellet, hogy gátolja ezeket, kedvezőtlenül befolyásolhatja a gyermek

személyiségének kibontakozását. Hatásuk ezért nemcsak rövid, de hosszú távon is meghatározó.

A családi napközi gondozó-nevelő munkája során alkalmazandó nevelési módszerek

Tapasztalás, észlelés

A kisgyermek mindent tapasztalatokon keresztül él át, azaz letapogatja maga körül a világot, érzel, majd tapasztalatait feldolgozza. Abban az esetben, ha ezt aktívan, tevékenyen teheti, tehát a felnőtt nem akadályozza ebben, nem avatkozik bele feleslegesen a megismerési folyamatba, ezek a tapasztalatok messzebbre hatóak, pontosabban tudja azokat feldolgozni.

Követelményállítás

Reálisak legyenek a gondozó elvárásai, azt képesek legyenek a gyermekek betartani. Fontos a fokozatosság elve. Mindig annyit követeljünk meg a gyermektől, amelyre életkora és fejlettsége alapján képes.

Követelményeinket kérés formájában fogalmazzuk meg.

Az önállóság támogatása érdekében hagyjunk a gyermek számára megfelelő időt. Ne sűrgessük, tartsuk tiszteletben egyéni tulajdonságait.

Szokáskialakítás

A szokások ismétlődés hatására alakulnak ki. A szokás olyan cselekvéssor, melyet gondolkodás nélkül, szinte automatikusan hajtunk végre, indításuk is automatikus (pl. a kézmosás cselekvéssora). A látszólag egyszerű kézmosás bonyolult, nagy figyelmet igénylő mozdulatsorokból áll össze, és sok időnek kell eltelnie, amíg automatikusan, készségszinten működik.

Az önállóság kialakításának jelentős része az étkezések köré szerveződik. Az étel örömmel való elfogyasztása, az ízlésesen terített asztalnál önállóan és kulturáltan történő étkezés az egészséges életmódnak, a társas érintkezés szabályainak, a helyes szokások és magatartási minták elsajátításának színteréül is szolgál.

Iskolás korban önállóság tekintetében lényegesen nagyobb különbségek lehetnek az egyes gyermekek között, mint az iskolás kor előtti életszakaszban: előfordulhatnak olyan élethelyzetek is, amikor a felnőtt nincs is jelen (pl. a gyermek egyedül közlekedik). Ezen helyzetek kezelésében rendkívül fontos a szülővel való egyeztetés, illetve a szülő kéréseihez való alkalmazkodás. Az ellátást nyújtó személynek tisztában kell lennie azzal, hogy egyes helyzetek fokozott veszélyforrások lehetnek, ezért a feltételek megteremtését és ellenőrzését kiemelt gondossággal szükséges végezni.

Az ellátást nyújtó személy nem adhat nagyobb önállóságot a gyermeknek, mint a szülő, de azokban az esetekben, melyekben a gyermek kompetenciáját nem tartja elegendőnek a helyzet kezeléséhez, kevesebbet igen. (Különösen fontos ez azokban a helyzetekben, melyekben a felnőtt nincs jelen, pl. iskolások hazamenetele).

Meggyőzés, magyarázat

A meggyőzés és a magyarázat ne csak észérvekből álljon, hasson az érzelmekre is. A gyermek életkori sajátosságainak megfelelően alkalmazzuk. A gondozó türelemmel mutatja, magyarázza, dicséri, ösztönzi a gyermek tevékenységét, mindig annyit segítve, amennyit aktuálisan igényel. Közben lehetőséget és időt ad az együttműködésre, az önálló próbálkozásra. Ezzel a kitartó, türelmes, az aktivitást felébresztő és támogató magatartással éri el a gyermeki kompetencia kialakulását és érvényesítését, amely végül önálló, szabad elhatározásból, örömmel végzett tevékenységek egész sorává alakul.

Jutalmazás (elismerés, dicséret)

A nevelés folyamatában az elismerésnek és dicséretnek több szempontból is fontos szerepe van. Az őszinte, hiteles jutalmazás ösztönzőleg hat a gyermek személyiségének fejlődésére, a felnőtt-gyermek kapcsolatra, befolyásolja az adott gyermekcsoport légkörét.

A nevelés egyik legfőbb feladata a gyermek bátorítása. A családi napközibe járó minden korosztálynál fontos a biztatás, az elismerés, a megerősítés, és a dicséret – ezért alkalmazzuk gyakran. A sikerélmény növeli a gyermek önbizalmát, erősíti kompetencia érzését.

„Büntetés”, elmarasztalás

- a „büntetés” soha nem lehet a megszégyenítés, megfélemlítés eszköze
- ne legyen mindennapos jelenség
- a helytelen cselekedetre és ne a gyermekre irányuljon
- ne vonjon maga után újabb „büntetést”
- ne okozzon újabb konfliktust
- legyen a gyermek számára érthető magyarázata

A nevelésben fontos az engedékenységgel és a korlátozás helyes aránya, legyen lehetőség a felnőtt gyermek közötti alkura is. A felesleges korlátozásoktól tartózkodni kell (pl. büntetés, megszégyenítés), de tilalmak és konkrét követelmények révén fejleszteni kell a gyermek önuralmát, alkalmazkodási képességét.

A szeretet alapján történő korlátozás a károsodások megelőzését szolgálja a helytelen viselkedés következményeire való utalással.

A gondozás, a nevelés egymástól nem elválasztható folyamat. A gyermek korához igazodó gondozás során valósulnak meg a kapcsolható nevelési feladatok, és a spontán fejlődés eredményes támogatása is. A nevelési módszerek a nevelés - gondozás minden pillanatát átszövik. Az, hogy mikor melyik módszert alkalmazzuk, a nevelési célok és a megvalósításukhoz kapcsolódó feladatok szabják meg.

Ennek eredményeként a gyermekben kialakulnak, személyiségének részévé válnak, a saját szükséglet kielégítéséhez, önellátásához szükséges készségek, szokások (étkezés, kultúrhigiénés, szokások, szobatisztaság, öltözködés). Kialakul egy egészséges egyensúly, életritmus, amelyben helye és ideje van az aktivitásnak, pihenésnek, levegőzésnek, étkezésnek,

és minden a kisgyermekkorban lehetséges tevékenységnek. A rendezett ritmusban zajló nap, ahol mindenre elegendő idő jut, kiszámíthatóságot, előre láthatóságot, biztonságot, jó légkört ad. Ezzel a jó gondozás, a fejlődés, nevelés legfontosabb alapját, keretét teremti meg a családi napközi.

A gondozás során a bölcsődés-, óvodás-, iskoláskorú gyermek szükségletei időben és egyéni igényeik szerint biztosítottak legyenek. A családi napközi tárgyi feltételei, felszereltsége, területi beosztása tegye lehetővé az olyan szintű gondozást, hogy a családi napközibe felvett bármilyen korú gyermek kompetenciái a gondozási helyzetekben érvényesülhessenek. A gondozási műveletek a gyermek aktivitására, együttműködésére alapozva történjenek meg.

A műveleti folyamatok leírásánál 3 év alatti gyermeknél követendőket írtuk le, ebben a korosztályban kell kialakítani a helyes szokásokat, itt van jelentősége a mindig hasonlóan zajló tevékenységnek. Az óvodáskorú és iskoláskorú gyermekeknél már kialakultak a szokások, a gyermek önállóan végzi a műveleteket, a gondozó szerepe hangsúlyos az irányításban, a felügyeletben, a helytelen szokások korrekciójában.

Mosakodás

A családi napközibe járó különböző korú gyermek napirendjében minden étkezés előtt, WC használatához, játékhoz kötötten szerepel a kézmosás, valójában többször kerül erre sor. Hogy mikor szükséges, azt az adott szituáció és az egyéni szükséglet határozza meg. Étkezéshez kötötten, bili és WC használat után arra szoktatjuk a gyermeket, hogy kezet mosson.

Ahogy fejlődik a kisgyermek mozgása, úgy válik egyre fontosabbá a kézmosás szerepe. A kúszó-mászó gyermeknek a gondozónő mossa meg a kezét és az arcát. Amikor a gyermek megtanul járni, megtanítjuk a kézmosásra. Kezdetben a felnőtt mossa és törli meg a gyermek kezét, közben önállóságra biztatja. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy ismerkedjék a szappannal és a vízzel, a törölközővel. A felnőtt példája által és a megfelelő fejlettségi szint elérésekor már tud önállóan kezet és arcot mosni.

Törölközésnél a gyermek, megkeresi a saját jellel ellátott törölközőjét. A gondozónő segítséget nyújt a törölköző leakasztásánál (ha kell). A gyermek önállóan próbálkozik, ha nem tudja, a gondozónő segít megtörölni a kezét és az arcát és visszaakasztani a törölközőt.

Amíg szokássá nem válik, a gondozónő a gyermek figyelmét felkelti a fésűlködéshez. Megmutatja a fésűjét, és a tükör elé hívja/kíséri. Lehetőséget ad arra, hogy önállóan fésűlködjék, majd megigazítja a haját, ha erre szükség van. A gyermek visszateszi a fésűt, majd visszamegy a szobába. Ha önállóan nem tudja, a gondozónő segít visszatenni a helyére a fésűt.

Fogápolás, fogmosás

A száj tisztántartása egyaránt fontos a fogszuvasodást és fogágybetegségeket okozó foglepedék eltávolítása, a száj-nyálkahártya

fertőzéseinek, betegségeinek megelőzése szempontjából. A napi háromszori, ill. minden étkezés utáni fogmosás szükségletté kell, hogy váljon. A rágóizomzat erősítése már kisgyermekkorban is lényeges. A rostdús, jó rágást kívánó ételek hozzájárulnak a rágóizomzat fejlődéséhez, a fogak megfelelő kialakulásához, a fogak épségben való megtartásához, s ezzel együtt a fogszuvasodás megelőzéséhez.

Az étkezés befejeztével a gyermek és a gondozónő a fürdőszobába mennek. A gyermek elveszi a saját fogmosó poharát, fogkefáját, és a fogkrémet a helyéről – a gondozónő segítségével, és a csaphoz viszi, leteszi. A gyermek megnyitja a csapot (szükség esetén a gondozónő segít), fogmosó poharába vizet tölt, és leteszi a mosdó szélére. Ezután fogkeféjére fogkrémet nyom a gondozónő segítségével, és megmossa a fogát. Ha szükséges, a gondozónő elmagyarázza, megmutatja a helyes fogmosási technikát. A gyermek a fogmosás végeztével kiöblíti a száját, megmossa az arcát, leöblíti a fogkefáját, poharát. Elzárja a csapot, a fogmosási eszközöket a helyére teszi a gondozónő segítségével. A gyermek a törölközőjéhez megy, leakasztja, megtörli az arcát és a kezét, visszaakasztja a törölközőjét.

Étkezés

Az étkezés során a cél, hogy a gyermek kapja meg a fejlődéséhez szükséges mennyiségileg és minőségileg megfelelő táplálékot, ezt szívesen, korának megfelelő módon, jó étvággal fogyassza el, a gondozóval az étkezés alatt is jó kapcsolat alakuljon ki, lehetőség legyen mind az étkezéssel, mind a gyermek körüli eseményekkel kapcsolatos beszélgetésre.

Az étkezés során a gyermek, korától függően segítséget kap a gondozótól – ölben, vagy asztalnál eszik, etetik, vagy önállóan eszik.

Az étkezés előkészítésében a gyermek a korának megfelelően, amennyiben erre kedvet érez, részt vehet. Az étel tálalásának megkezdése előtt a gondozó kezet mos. Megteríti az asztalt, evőeszközt, tányért, poharat, szalvétát tesz, és előkészíti az étkezéshez szükséges ételt, azt az asztalra helyezi, közben a gyermek segítő szándékát figyelembe veszi.

A gyermekeket hívja az étkezéshez, ha a gyermek nem kíván enni, akkor folytatja a megkezdett tevékenységét, az étkezés során a gondozó újra kínálja, de nem kényszeríti az evésre. Étkezés közben folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek egyéni igényeit, szükségleteit, közben segíti a helyes étkezési, kultúrhigiénés szokások elsajátítását. A gyermek kívánsága szerint vesz és fogyaszt az ételből, folyadékot az étkezés ideje alatt bármikor fogyaszthat. Az étkezés megkezdésekor jó étvágyat kíván a gyermeknek az étel elfogyasztásához, befejeztével egészségére kívánja az elfogyasztott ételt. A gyermek az étkezés befejeztével szalvétát használ, ha szívesen teszi, segíthet az asztal leszedésében.

Ölben evő gyermeket az ölébe ülteti, előkét köt, folyadékot tölt a pohárba, megnevezi az ételt és jó étvágyat kíván az előkészített ételhez.

Az asztalnál étkező kisgyermeknek szükség szerint segít a leülésnél, folyadékot tölt a poharakba egyéni igény szerint és megnevezi az ételeket, szükség szerint segít az étel elfogyasztásában.

Pelenkaváltás, WC használat

A pelenkaváltás célja a szennyezett bőrfelület letisztítása, a széklet és vizeletmaradványok eltávolítása. Mindezekkel együtt a gyermek komfortérzetének a megteremtése.

Általános alapelv az étkezéshez kötött, és szükség szerinti pelenkaváltás. A pelenkaváltás alkalom arra is, hogy különböző nevelési feladatokat oldjon meg a gondozó. Jó szokásokat alakíthatunk ki, a gyermekekkel megismertethetjük a különböző tárgyakat, eszközöket, azok nevét és használatát, saját testével való ismerkedését, én-tudatának fejlődését is segítjük elő, bővül a gyermek tárgyismerete, szókincse.

A pelenkaváltás során a gondozónő épít a gyermek aktivitására. A gondozó a gyermeket felülteti, illetve lefekteti a pelenkázóra, levetkőzteti, a használt pelenkát leveszi, badellába dobja. Törőlkendőt vesz elő, letörli a gyermek bőréről a szennyeződést, törőlkendőt kidobja. Tiszta pelenkát vesz elő, ezt a pelenkázó szélére készíti. Amennyiben a gyermek székletes, a gyermeket a kádba állítja és a megfelelő hőmérsékletű langyos, szappanos vízzel lemossa, majd a tiszta pelenkával betakarja, kiemeli a kádból, a pelenkázó asztalon szárazra törli, majd tiszta pelenkát ad rá. (egyéni igény szerint bőrvédő-krém, hintőpor, stb.) A gondozó felöltözteti a gyermeket figyelembe véve önállósági fokát, majd leveszi a pelenkázóról. Fertőtleníti a pelenkázót, és tiszta textilpelenkát helyez rá.

A gondozó és a gyermek a csaphoz mennek, a gondozó felügyeli a kézmosást, a gyermek önállósodási törekvéseit figyelembe veszi és lehetőséget is biztosít hozzá. A gondozó is megmossa a kezét.

A szobatisztává válás napközben a gyermek elhatározásának, tudatos feladatvállalásának eredménye. Akkor mondhatjuk, hogy egy gyermek szobatiszta, ha a vizelési vagy székelési inger jelentkezésekor nem vizel, nem székkel azonnal, hanem vizeletét, székletét visszatartja mindaddig, amíg eléri a bilit vagy WC-t, önállóan levetkőzik, és elvégzi szükségletét. Ha a gyermekben megvan az érdeklődés vagy a vágy arra, hogy felnőtt-módra intézze a szükségleteit, elegendő megismertetni annak eszközével és módszerével. Azaz: megmutatni neki a bilit (esetleg kis WC-t), és elmondani, mire való.

A bili/WC használat művelete alatt a gyermek és a gondozónő között folyamatos interakció van. A gondozónő épít a gyermek aktivitására.

A gyermek jelzi szükségletét, vagy a gondozó hívja a fürdőszobába. A gyermek próbálkozik az önálló vetkőzéssel, szükség esetén a gondozó segítséget nyújt. Ha van a gyermekén pelenka, akkor a gondozó leveszi és a használt pelenkát a badellába dobja. Törőlkendőt vesz elő, letörli a gyermek bőrét a szennyeződéstől, törőlkendőt kidobja. A gyermek leül a bilire/WC-re és elvégzi szükségletét. Ha jelzi, hogy készen van, a gondozó segít a WC-papír használatában. Ha szükséges, a gondozó tiszta pelenkát ad a gyermekre. A gyermek próbálkozik az öltözködéssel, ha szükséges, akkor felöltözteti a gondozó, figyelembe véve a gyermek önállósági fokát.

A gondozó kiönti és kimossa a bilit, és a fertőtleníti. A gyermeket a csaphoz kíséri, segíti a kézmosást. A gondozó is megmossa a kezét.

Levegőzés

Minden családi napközibe járó korosztály számára, igen lényeges, hogy minél több időt töltsön a szabadban. Az iskoláskorú gyermek szabad levegőn történő játéka, mint tanulás előtti kikapcsolódás pozitívan befolyásolja a tanulás eredményességét. A csecsemő és a kisgyermek egészséges fejlődésének a szabad levegőn tartózkodás éppen olyan nélkülözhetetlen feltétele, mint a megfelelő táplálék. A szabad levegőn tartózkodásnak többféle kedvező hatása van a fejlődésre:

A gyermeknek a játék a szabadban mozgáslehetőséget ad, különösen, amikor már mászik, biztonságosan jár, majd szaladgál. A szabadban élénkebben mozog, ügyesedik, izmait fejleszti. Az inger-gazdag környezet felkelti, ébren tartja érdeklődését a külvilág iránt, bővül a látóköre, ismeretköre.

A kisgyermek levegőztetésének egyik módszere a szabad levegőn történő altatás. A gondozónő előkészíti az alváshoz szükséges ruhadarabokat, és az öltöztetés helyére teszi. Hívja a gyermeket öltözni, fejlettségétől függően felemeli és felülteti a pólyázóra, vagy ha már önállóan próbál öltözködni, akkor az öltöztető matrachoz vagy padhoz kíséri. A gyermek önállóan próbálkozik a cipője levételével, ha nem tudja önállóan, akkor a gondozó segítséget nyújt. Felöltözteti, vagy a gyermek önállóan felöltözik. A gondozó az önállósodási törekvéseknek megfelelő időt biztosít. Az időjárásnak megfelelően felöltöztetett gyermeket, a fekhelyhez viszi. Lefekteti, betakarja, az alváshoz szükséges saját tárgyait odaadja, illetve a gyermek mellé helyezi. Megsimogatja a gyermeket, szép álmokat kíván neki.

Az alvás ideje alatt a gondozó gondoskodik a gyermek felügyeletéről, biztosítja a nyugodt alvás feltételeit.

A játéklehetőségek a szabadban az évszaktól, időjárástól, és a gyermek mozgásának a fejlettségétől, korától függenek (természetesen a felszereléstől, épületi, területi adottságoktól is, mint általában a levegőztetés).

Tavasztól ősziig a csecsemő egész napját a szabadban töltheti, játszhat a hempergőben, ágyban, amikor nem alszik, mint ahogy ezt a szobában tenné.

Amikor már mászni tud – különösen nyáron – a jól mászó gyermeket már kitehetjük a fűre. Mászáshoz helyes minél nagyobb füves területet elkeríteni számukra, ahol rendelkezésükre állnak különböző mozgásfejlesztő eszközök.

A szaladgáló gyermekek is boldogan használják ki ezeket a lehetőségeket. Előnyös, ha megfelelően gondozott talajon mezítláb van a gyermek. Az egyenetlen talaj, a fű erősíti, fejleszti a láb izmait, előnyösen befolyásolja a lábtartást. Télen csak a szaladgáló gyermek tudja alváson kívül is élvezni a szabad levegőt, miközben a hóval játszik, ródlit tologat, csúszkál. Ezek a téli játékok a szabadban egy-egy alkalommal erős fagyban rövid időre korlátozódnak. A kisgyermek a nehéz cipő, a

vastagabb öltözet miatt hamar kifáradnak, abbahagyják a szaladgálást, fájni kezdenek. Ilyenkor be kell vinni őket.

A játszóudvaron – az időjárás és a tárgyi feltételek függvényében – kell elhelyezni a megfelelő játékeszközöket, és a gondozó az időjárásnak, hőmérsékletnek megfelelő ruhákba öltözteti / figyelemmel kíséri, segíti/ a gyermeket.

Az iskolások napirendjének rugalmasan kell alkalmazkodnia a tanítás befejeződéséhez, a délutáni iskolai programokhoz, más különórákhoz, de számukra is biztosítani kell a szabadlevegőn tartózkodást, a pihenést, a játékot a tanulás mellett. A napirend megtervezésébe be kell vonni a gyermeket, mert az segíti az időbeosztás, az idővel való gazdálkodás megtanulását.

Környezeti feltételek:

Szennyezettségtől mentes, tiszta levegő

Megfelelő hőmérséklet (-5 C fok alatti hőmérsékleten, kánikulában nem)

Megfelelő légmozgás (nagy szélben nem)

A nevelés színtereként ható, a gondozáson kívüli tevékenységek a családi napköziben

A játék és a tanulás

A kisgyermeknek központi tevékenysége, öröme, tapasztalatszerzési lehetősége a tág értelemben vett tanulás a játék. A játék segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődést.

A gyermek a játék során

- kezdeményez,
- ő dönti el, hogy mivel, mit játszik,
- ő dönti el, hogy adott játék tevékenységen belül mit végez, milyen dolgokat valósít meg.
- az ő akarata, hogy kivel osztja meg a játékot,
- ő dönti el, hogy meddig végzi az adott tevékenységet és mikor vált át másik tevékenységre

közben ismereteket szerez, összefüggéseket ért meg, ezeket pontosítja begyakorolja.

Az ellátást nyújtó személy a gyermek játékát elsősorban a megfelelő hely, idő, légkör és eszköz biztosításával tudja segíteni. A gyermek igényeitől és a helyzettől függően szerepet vállal a játékban, kezdeményez, ötleteivel színesíti azt. Közben sokat beszélget a gyermekekkel, gyakorta tesz fel kérdéseket, melyek szélesítik gondolkörüket, figyelmüket környezetük és tevékenységeik iránt. Így építi be a játék folyamatába a kínáló aktuális nevelői feladatot. Direkt módon avatkozik be akkor, amikor érvényt szerez a viselkedési szabályoknak, és szükség esetén kezeli a konfliktusos helyzeteket. A gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően világos és egyszerű szabályokat állít fel, probléma megoldási javaslatokat tesz. Mindezzel segíti, hogy a gyermekek jól érezzék magukat egymás társaságában, és szociális képességeik fejlődjenek.

Az iskolások szabadidős tevékenysége között alkalmanként előfordulhat TV-nézés, videózás, de a gyerekek csak olyan műsorokat nézhetnek, amik pozitív élményforrásként szolgálnak. A TV nézés mindig külön szobában történjen, hogy a kisebbeket ne zavarja. Ezen kívül is jó, ha a délutánnak van olyan szakasza, amikor a kicsik és a nagyok külön játszhatnak. Ez kedvezően befolyásolja az egymás iránti pozitív beállítottságot, toleranciát.

Az iskolások tevékenységének fontos része a tanulás, amely az aktuális házi feladat elkészítésén túl magában foglalja a különböző tanulási technikák elsajátítását (a tanulási sorrend meghatározása, a szóbeli és írásbeli házi feladat egymásutánisága, a verstanulás technikája, lényegkiemelés, vázlatkészítés, segédeszközök használata, időtervezés, stb.) a gyermek képességeinek, igényeinek megfelelő segítséget, gyakorlási lehetőséget. Az ellátást nyújtó személy csak a szülővel előzetesen egyeztetett módon és mértékben vehet részt a gyermek tanulásában, figyelembe véve saját kompetenciáját és szerephatárait (nem tanító, korrepetitor, stb.). Tiszteletben kell tartania azt is, ha a szülő nem kéri, hogy a gyermek a családi napköziben tanuljon. A tanulás előtti kikapcsolódás, - ami lehetőleg a szabad levegőn való játék legyen, - a nyugodt tanulás feltételeinek megteremtése, a megfelelő segédeszközök biztosítása kedvezően befolyásolja a tanulás eredményességét. Hagyjuk a gyermeket önállóan "dolgozni", és csak akkor segítsünk, ha ő igényli azt. A kisiskolások (1-4. osztályig) optimális tanulási ideje maximum napi 1,5 óra. Ha a megállapodás alapján a gyermek a családi napköziben készíti el házi feladatát, az ellátást nyújtó személy kapcsolatot tarthat a gyermek tanítóival - a szülővel történt megegyezés szerint - a tanulás eredményes segítése érdekében. Tájékozódhat a követelményekről, ötleteket kaphat mind tanulás módszertani, mind tartalmi kérdésekben.

A tanulás fontos része az is, ha a gyermekeket bevonják a szokásos napi tevékenységekbe. Segíthetnek teríteni, zöldséget tisztítani, kertet rendezni.

Mesélés, vers, mondóka, ének (művészeti alkotások közvetítése)

- a gyermek játszik, mozog, végzi az általa éppen kiválasztott tevékenységet.
- A gyermek képeskönyvet választ, nézegeti.
- Ő szabja meg, hogy meddig érdekli ez a tevékenység.
- A gyermek a hallott vers, mondóka, ének ismétlésére kérheti a gondozónőt.
- A gyermek maga is mondja a gondozónővel együtt.

A gondozó a gyermeknek – a tevékenységét nem megszakítva – mond a tevékenységhez, hangulathoz, a kontextushoz igazodó verset, mondókat vagy éneket. A gondozó célja nem az, hogy megszakítsa a gyermek addigi tevékenységét, hanem az, hogy a tevékenység gazdagabb legyen. Ezek a művészeti alkotások mindig a gyermekhez igazodók, és művészileg értékesek legyenek. A gondozó sokszor elismételheti ezeket, de a cél nem ezek direkt „tanítása”. A gondozó beszélget a gyermekkel a

mesekönyvben, a képen látható dolgokról, de mesélhet spontán a gyermek ilyen igénye szerint.

Mesélés, vers, mondóka, ének segíti a fantázia és realitás szétválasztását (kettős tudat), az érzelmi kapcsolatokat elmélyíti, segítheti a mozgásfejlődést (pl. bizonyos mondókák, énekek). A másikkal való együtt éneklés komoly szinkron teljesítmény, a szociális kompetencia fontos feltétele. A mesélés, a magyar ének, és népi mondóka segíti az anyanyelvi kompetenciák kialakulását.

Rajz, festés, gyurmázás / formázás (vizuális tevékenységek)

- A gyermek szabadon dönt, hogy szeretne-e rajzolni, festeni vagy gyurmázni

- Saját elképzelése és ügyessége szerint alkot, azt készíti, amit szeretne, és amit e téren meglévő, lassan kibontakozó kompetenciái lehetővé tesznek számára.

A gondozónőnek nincs direkt elvárása a tekintetben, hogy a gyermek mit rajzoljon, mit formázzon. Indirekt módon e tevékenységek lehetőségét teremti meg. Az e tevékenységekhez szükséges eszközök a gyermek számára részben elérhetők, részben láthatók és elkérhetők, ezek az eszközök segítsék a gyermek próbálkozásait (pracli festék, marok zsírkréta, jó méretű színesek, nagyméretű papír)

A gondozó a gyermek tevékenységét segíti beszélgetéssel, bátorítással, pozitív nevelési eszközök alkalmazásával és gazdagítja azt, a tevékenységhez illeszkedő versek, mondókák, énekek közlésével.

A gondozónő indirekt beavatkozásai szervezési, irányítási jellegűek, kijelöli a tevékenység helyét, elvárja a tevékenységgel összefüggő viselkedési szabályokat, elrendezi az adódó konfliktusokat.

E tevékenységek közben fejlődik ügyesedik a kéz (izmok, csontosodás) a finommotorika, az érzékelés, észlelés: tapintás, forma, tér, szín, méret, alak stb.. Integrálódik a kéz, szem, a szenzoros és motoros terület. Az eszközök használata fokozatosan alakul, differenciálódik.

Idővel e tevékenység az önkifejezés eszköze lesz, alkalmassá válik arra, hogy általa a gyermek kifejezze gondolatait, feszültségeit, vágyait. Ha nem éri kudarc e tevékenység végzésével kapcsolatban, ha alkotását megbecsülik, ha fontos másoknak is, amit alkotott, az növeli önbizalmát, önértékelését.

Bábozás

- a gyermek dönti el, hogy szeretné e ezt a tevékenységet,
- ő választ, oszt a felnőttek is, ő határozza meg a vele való történet menetét,
- ő dönt arról is, hogy meddig érdekli

A gondozó indirekt módon társként van jelen a tevékenységben, a bábót, az esetleg szükséges instrukciókat a gyermektől kéri (ezzel kivédhető, hogy fölösleges félelmeket mobilizáljon), direkt beavatkozása alapvetően csak a báb használatának megmutatására szorítkozik.

A bábozás érzelmeket mozgat meg, segíti a gyermeket esetleges elakadásai, nehézségei megoldásában, feszültségei kiélésében, segíti a

spontán figyelem fejlődését, mint összetett tevékenység integrálja a mozgást, vizualitást, kommunikációt a kapcsolatok, helyzetek kezelésével, a figurává „átváltozás” segíti az én határok megélését, az empátiát, fejleszti a képzeletet, a mintha terét teremti meg.

Mozgás

A gyermek a saját igénye, fejlettsége, hangulata szerint különböző mozgásokat végez, nagy és finommozgást egyaránt. Ez kapcsolódhat más tevékenységekhez is. A gyermeket a mozgás fejlődésében saját belső program, saját aktivitása viszi sikerre.

A gondozó indirekt módon a feltételek megteremtésével támogatja a mozgást. Fontos a szabad levegőn lehetőséget biztosítani (ez a helyszín a szabad, intenzívebb mozgáson túl sokféle ismeret, élmény meg tapasztalására nyújt lehetőséget). Nem kell elmagyarázni a gyermeknek a mozgás kapcsán, hogy mit, miért és hogyan kell kikísérleteznie és csinálnia, alapvetően szabadságot kell biztosítani, alternatívákat teremteni, hogy tudjon választani és gyakorolni a képességeinek megfelelő nehézségű mozgásformát. Hagyjuk próbálkozni, rakjuk körül mozgásos tapasztalási lehetőségekkel.

A gondozó direkt beavatkozásai alapvetően regulációs jellegűek és a gyermek biztonságát szolgálják.

A mozgás segíti az én határok kiépítését, a testérzet kialakulását. A mozgások sikeressége táplálja az önbizalmat, indukálja a beszédfejlődést, a mozgásba ágyazódik kezdetben a gyermek minden pszichés, kognitív funkciója. A mozgás fejlődése növeli a gyermek önállóságát, tapasztalati lehetőségeit kitágítja.

5.2.4. Élelmezés

A családi napköziben nyújtott szolgáltatás keretében biztosított étkeztetés családi étkeztetésnek minősül, s aszerint kell biztosítani.

Az élelmezési szabályok betartásával és betartatásával valósítható meg a családi napközi biztonságos és higiénikus élelmezése.

A családi napköziben a korszerű táplálkozás az egész napos ellátás során a négyeszeri étkezés biztosításával (reggeli, tízórai ebéd, uzsonna) valósítható meg. A kísétekések (reggeli, tízórai, uzsonna) során az étel elkészítését helyben végzi a gondozó. Az ebédet a korosztály igényeinek megfelelő főzőkonyháról, beszállítással biztosítják, vagy helyben főznek, mely ritkább esetben történik meg.

A követelményeket az érvényben lévő jogszabályok szabják meg, a feltételek biztosításáért a fenntartó, a betartásáért valamennyi dolgozó felelős.

A családi napköziben előre elkészített étlap alapján az ellátottak (20 hetes-14 évesek) részére ajánlott időpontok:

- reggelit 8 órakor
- tízórait 10 órakor
- ebédet 12 órakor

- uzsonnát 15,30 órakor biztosítunk.

Ételallergiás, diétás gyermekek ellátása esetén

- diétás étkezés biztosítása (csak szakorvosi igazolással),
- dietetikus bevonásával,
- vegetáriánus étkezés csak dietetikus felügyeletével biztosítható a gyermekek fejlődése védelmében, de szemivegetáriánus étkezés biztosítható.

Általános szempontok, higiénia

Az étlap összeállításánál figyelembe vesszük az ellátottak korát, fejlettségét, szükségletét, az évszakot és a korszerű kisgyermek táplálkozási elveket és normatívákat.

Fokozott gondot fordítunk arra, hogy az étel:

- mennyiségileg elegendő és minőségileg helyes összetételű,
- a higiénés követelményeknek megfelelő,
- helyes konyhatechnológiai eljárásokkal elkészített,
- élvezhető legyen,
- a gyermekek szívesen fogyasszák.

Az étel előállítás teljes folyamatában – beszerzés, szállítás, tárolás, elkészítés során – a felhasználásra kerülő élelmi alapanyagokat, félkész- és készételeket megóvjuk a fertőzéstől, romlástól, oly módon, hogy a tiszta, szennyezett területek és műveletek egymástól elkülönülnek.

Az étel szennyeződésének elkerülése végett a dolgozó köteles személyi tisztaságára különös gondot fordítani. A dolgozók kötelesek az élelmezési munka megkezdésekor meleg folyóvízzel és tisztító - fertőtlenítő hatású szerrel kezét mosni. Az élelmezési feladatokat célszerű védőruhában, kötényben végezni és a haját összekötni. A földes áru előkészítésekor erre a célra használt külön kötényt kell viselni.

A helyes kézmosás szabálya a következő:

- szennyezett kéz benedvesítése,
- fertőtlenítő hatású folyékony szappan használata - az utasításban közöltek betartása mellett, - mindkét kéz alapos bedörzsölésével,
- a szer kéz meleg folyóvízes leöblítése a kéz felületéről,
- kéz szárazra törölése papír kéztörölővel,
- a papír kéztörölő elhelyezése a kézmosónál megtalálható fedett hulladékgyűjtőbe.

Ügyelünk az elkészítéshez használt munkafelületek, munkaeszközök épségére, tisztaságára. A használaton kívüli eszközöket szekrényben, fiókban tároljuk. Az élelmezés területén csak ivóvíz minőségű vizet használunk.

Beszerzés – tárolás – felhasználás (a helyi adottságoknak megfelelően)

- A pék-árú beszerzése, felhasználása naponta történik. Előkészítése a konyhában kijelölt pultrészen, jelölt vágódeszka és kés használatával történik.
- A felvágottak, tejtermékek szállítása hűtőtáskában vagy tasakban történik.
- A felvágottak beszerzése előre egy hétre, előre csomagot, szeletelt kisserelésben történik. Tárolását a kijelölt és feliratozott dobozban, a

családi napközi által használt hűtőszekrényben vagy a hűtőszekrény szolgáltatás által használt polcán kell végezni.

- A tej, tejtermékek beszerezhetők előre egy hétre egyedi csomagolásban (pl. joghurt). Tárolása a hűtőszekrényben a kijelölt polcon.

- A zöldség, gyümölcs beszerzése előre egy hétre történik. A zöldségfélét jelölt tároló dobozban, a hűtőszekrény erre a célra rendszeresített polcán tároljuk. A gyümölcsök mosását a konyha – étkező vízcsapjánál végezzük, kijelölt tálban. Tisztításuk, aprításuk közvetlenül a felhasználás előtt, a kijelölt pultrészen, jelölt vágódeszka és kés használatával.

- Tojás beszerzése előre egy hétre történik. Tárolása külön zárt dobozban a hűtőszekrényben, kijelölt polcon. Előkészítése, fertőtlenítése közvetlen a felhasználás előtt, és kijelölt, 2 l jelölt, tálban, pl. Suma D4 tabletta használatával (1/2 tabletta), 30°C-os vízben, 5 perc behatási ideig, alapos leöblítése a vízcsapnál 40°C folyóvízzel történik. Utána a falikutat és a csaptelepét alaposan fertőtleníteni szükséges.

- Készétel, ebéd szállítása naponta 11-12 óra között, ételhordóban történik.

- Tálalása az ételhordóból történik, a tálalási hőmérséklet ellenőrzésével, melyet maghőmérő alkalmazásával valósítunk meg. A tálalási hőmérséklet (+60°C feletti), ha alacsonyabb, melegítjük az ételt. A készételt 3 órán belül el kell fogyasztani.

Ételminta vétele ajánlott, de nem kötelező. A mintavétel a tálalás megkezdése előtt, a reggeli, tízórai, ebéd, uzsonnából történik. Ételféléségenként a kb. 50 gr mennyiséget megőrizzük 48 óráig, a hűtőszekrényben, külön polcon, elkülönítetten tároljuk. Az ételmintás üvegek kifőzése külön erre a célra rendszeresített edényben naponta az előírásoknak megfelelően történik. Steril ételminta tároló tasak használata is elfogadható.

Mosogatás

Az ételmezéshez használt edények mosogatása a konyhai mosogatóban, két fázisban történik. A szállítóedényeket, az ételkészítéshez, az étkezéshez használt edények mosogatását időben el kell különíteni.

Az ételmaradék és a durva szennyeződés leöblítése után:

- 1 fázis = zsíroldás, fertőtlenítés - az első mosogató medencében, 40-45°C vízben használt szer = pl. Tip kombi kétkomponensű kézi mosogatószer, 2 perces behatási ideje),

- 2 fázis = folyóvizes öblítés a második mosogató medencében, 40- 45°C vízben.

Öblítés után az edénycsurgatóra helyezzük az edényeket, száradásig.

Törölgetni tilos.

Takarítás

A konyha – étkező takarításáról folyamatosan gondoskodni kell. A takarítóeszközök és szerek tárolása külön zárt szekrényben történik a közlekedő folyosón.

A tisztító és fertőtlenítőszereket eredeti csomagolásban használjuk. A szerek használatáról a dolgozókat tájékoztatjuk, kioktatjuk.

Takarítás fajtái

- munka közben a kiömlött, leesett ételek eltávolítása, a felület tisztítása.
- naponta az ételkészítés, étkezés befejezése után a lehullott morzsák összesége, munkafelületek, gyermekasztalok, székek fertőtlenítő lemosása. Szükség szerint, de legalább naponta a helyiség fertőtlenítőszeres vízzel történő felmosása, a mosogatók, kézmosó fertőtlenítő tisztítása.
- hetente a használt hűtőszekrények tisztántartása.
- havonta a csempe, konyhaszekrények, nyílászárók (ajtó, ablak) alapos lemosása, tisztítása.

A takarításhoz is csak ivóvíz minőségű vizet használunk.

Takarításhoz használt szerek: Domestos, Cillit, Clin.

Takarítás eszközei:

partvis, szemétlapát; felmosó- (10 l), lemosó (5 l) vödör; lemosó viledák; felmosó mopp; porszívó.

Az ételmezés területén a rovar rágcsálók behatolása és elszaporodása ellen szúnyogháló felszerelésével védekezünk. Észlelésük esetén irításukról gondoskodunk.

Hulladékkezelés

A konyhai ételmaradékot, ételhulladékot kijelölt fedeles tárolóedényben tároljuk, és naponta ürítjük.

Az egyéb hulladékot a konyhaszekrény belső oldalán elhelyezett hulladékgyűjtő zsákba gyűjtjük, szükség szerint, de legalább naponta ürítjük.

Baleset megelőzés – munkavédelem

Az ellátott korosztály miatt fokozott figyelmet fordítunk a balesetek megelőzésére.

Amennyiben a konyha és az étkező egy helyiségben van kialakítva a gyermekeket védeni, óvni kell a hőhatás (tűzhely), csúszásveszély (kiömlött folyadék), beszorulás, sérülések (szekrényajtók, fiókok zárhatósága, nehéz edények elhelyezése, hogy ne rántsák magukra) bekövetkeztétől.

5.2.5. A szülőkkel történő együttműködés

Családi napközi szolgáltató/gondozó és a szülők, összehangolják alkalmazott nevelő-gondozó eljárásaikat, segítve ezzel a gyermek egészséges fejlődését. Képesek és tudnak a gyermekkel kapcsolatos témákban egymást segítő módon együttműködni

A családi napközi törekszik a szülői szerepek, kompetenciák támogatására, megerősítésére. Ha a család vagy a szülő „működésében” zavar, feszültség tapasztalható, az árt a kisgyermeknek. Akkor segítjük

igazán a gondjainkra bízott kisgyermeket, akkor tehetünk érte legtöbbet, ha segítjük szüleiket szülőségükben. Abban kell támogatni a szülőket, hogy a gyermekükkel kapcsolatos nehézségek, elakadások, feszültségek, problémák megfelelő megoldását megtalálják.

A családi napközi, mint a gyermekek napközbeni ellátásának egy alapszolgáltatása felelős az általa gondozott-nevelt gyermekek zavartalan fejlődéséért. Ki kell szűrni, ki kell védeni a gyermekeket károsító eseményeket, hatásokat. A gyermek bio-, pszicho-, szociális jólétét veszélyeztető, zavaró esetekben, a gyermek védelme érdekében segítő beavatkozást kell kezdeményezni a családnál, szükség esetén más intézménynél.

A családi napközi az ellátásba kerülés alkalmával, a szülővel kiépített bizalmi kapcsolat megtartása és további zavartalan jó minőségű működése érdekében, a kapcsolattartás változatos alkalmait, formáit hozza létre és működtesse.

A gyermek családi napközibe kerülése során az első beszélgetés, a fokozatos anyás beszoktatás vagy a napi, jól felépített beszélgetések jó alkalmak egy teherbíró, őszinte a kapcsolat kiépítésére. Alapvetően a gondozónő feladata e kapcsolat megfelelő minőségének kialakítása és karbantartása!

Az ellátásba kerülés után a kapcsolattartás írásos formája az üzenőfüzet: ebben kölcsönösen és írásban tájékoztatják egymást szülő és gondozó a gyermekkel kapcsolatos megélt tapasztalatokról, a gyermek fejlődésében érzékelhető változásokról (fejlődés vagy elakadás, közös tennivaló stb.). Ritkán használt forma a kiscsoport miatt, de előnye, hogy visszakereshető az információ.

Írásos anyagok az átadóban, a faliújságon: egy-egy programmal, ünneppel, nyitva tartással kapcsolatos új információk, ismeretek ilyen indirekt módon történő megosztása is segítheti a szülőt.

Napi átadás - átvétel

A szülő és a gondozónő kölcsönösen tájékoztatják a másik felet annak az időnek a legfontosabb történéseiről, melyen a másik fél nem volt jelen (mi történt otthon vagy a hétvégén, mi történt a családi napköziben napközben). Különösen fontosak ezek az információk a gyermek napi ellátásában, hiszen az ekkor kapott információk alapján érthető a gyermek viselkedése, ezek segítségével tud mindkét fél adekvátan közeledni a gyermekhez. Az élmények ilyen megosztása érzelmileg közelebb hozza a szülőt, gondozónőt, kisgyermeket, és játékosan hat kapcsolatuk minőségére, elmélyíti azt. Ezek rövid idejű, nem túl mély, de sok fontos aktuális információt hordozó beszélgetések. Fontos a beszélgetés stílusa. Személyes, de ne bizalmaskodó legyen, konkrét, tiszta és pontos információk legyenek, ne legyen sértő / bántó a másik fél számára.

Személyes, négy szemközt megbeszélések

Vannak olyan dolgok, amelyek nem tartoznak az esetleg éppen jelen lévő másik szülőre, személyre -, de a gyermek kapcsán, az ő érdekében ezeket meg kell beszélni a szülővel. Az ilyen intímabb beszélgetésre megfelelő időt, helyet kell találni a gondozónőnek, ahol mások zavarása nélkül

tudnak beszélgetni a szülővel. Jó, ha a koordinátor, vagy társgondozó is jelen van a beszélgetésen. A beszélgetés során a gondozónőnek vigyáznia kell arra, hogy az segítő, támogató legyen, a szülő érezze a segítő szándékot.

Rendezvények a családi napköziben

Személyes, csoportos formája a család és a családi napközi kapcsolatának, kibővíthet a szélesebb család tagjaival is. Valamilyen ünnephez, érzelmileg érintett időszakhoz kötődő együttlét, közös élmény.

Beszélgető szülőcsoport

Fiatal, kisgyermekes szülők jelentős része nukleáris családban él. Nincs a közelben a kiterjedt család, ahol egy tapasztaltabb nő segíthetné gyermekükkel kapcsolatos gondjaik megoldásában. Szeretne a szülő segítséget, tanácsot kapni gyermeke fejlődésével, szocializálásával, nevelésével kapcsolatos bizonytalanságai oldására. A szülőkkel való „beszélgetéseknek” az a célja, hogy megerősödjön a szülők szülői kompetenciája. Legyen egy hely (szülők csoportja), ahol nyíltan és őszintén lehet beszélni a gyermeknevelés során megélt elakadásokról, gondokról. A terhek megoszthatók a hasonló helyzetben lévőkkel, és közösen kielégítő megoldásokat lehet találni. Fontos, hogy az anyák, apák egyre inkább érezzék jól magukat szülői szerepükben. Ennek hatása jótékonyan jelenik majd meg a gyermek viselkedésében, fejlődésében, sikeresebb lesz a gondozó munkája, és a családi napközi és a család kapcsolata is „átmelegedik”.

5.2.6. Alternatív szolgáltatások a családi napköziben

A családi napközi alapellátáson kívül szervezhet gyermek felügyeleti szolgáltatásokat, un. alternatív napközbeni ellátást, amennyiben rendelkezik a működtetésükhöz szükséges feltételekkel, illetve betöltetlen férőhelyén fogadhat felügyeletre gyermeket. Ezekért a szolgáltatásokért a szülő térítési díjat fizet.

E szolgáltatások kialakítása alapvetően két dolog függvénye:

- a családi napközi lehetőségei, emberi, anyagi kapacitása,
- a családi napközi környékén élő kisgyermeküket otthon nevelő szülők igénye, szükségletei.

A kisgyermekes szülők többsége nukleáris családban él, nincs körülöttük kiterjedt család, aki rendelkezésükre állhat a felügyeleti gondjaik megoldásában. A nagymama, aki segíthetne alkalmanként, vagy a fejlődéssel, neveléssel kapcsolatos gondok, konfliktusok megoldásában tanácsot adhatna, még maga is dolgozik, vagy a kisgyermekes családtól távol lakik.

Szüksége lehet a kisgyermekes szülőnek arra is, hogy saját dolgait rendezze, amit egy vagy két kisgyerekekkel nehezebb megoldani. Van, aki az otthoni létet felhasználja arra, hogy tovább képezze magát és így segítse a munka világába való visszalépését. Az anyák szeretnék erre a rövidebb időre is biztonságos, jó helyen tudni gyermekeiket. A gyermek

védelme is azt igényli, hogy ne „dobálódjon” egyik ismerőstől a másikig, hanem folytonosság legyen az életében az időszakos felügyelet idején is.

A szolgáltatás nyújtásához szükséges feltételek:

- megfelelő, felszerelt csoportszoba, mely független a családi napközi alapellátásába felvett gyermekek elhelyezésétől
- a szolgáltatásban dolgozó, a jogszabályban megjelölt szakképesítéssel rendelkező szakember,

A családi napközi szolgáltatási formái:

A gyermekek száma a gyermek életkora, a rendelkezésre álló terület nagysága és a gyermekek szükségleteinek figyelembe vételével alakítandó.

Szolgáltatásoknak a családi napközi nyitvatartási idejében történő biztosítása esetén az alaptevékenység zavartalanságáról gondoskodni kell.

Időszakos gyermekfelügyelet

Az időszakos gyermekfelügyelet lehetőséget nyújt arra, hogy a szülő néhány órára, esetleg a hét bizonyos napjaira biztonságos helyen, szakember felügyeletére hagyhatja gyermekét. Ebben az időben a szolgáltató látja el a szülő helyett az éppen aktuális feladatokat, a szülő igénye szerint, a felügyeleti időben étkezés is biztosítható. A szülőnek nyilatkozni kell szóban arról, hogy gyermekek nem beteg.

Játszócsoporthat

Együttjátszási lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek és szüleiknek olyan környezetben, ahol a gyermekek korának és fejlettségének megfelelő körülményeket, játékokat, étkezést biztosítunk. A csoport összetétele és létszáma az eseti megjelenéseknek megfelelően változó. A háziasszonyi feladatokat szakképzett gondozó látja el, fogadja a szülőket és a gyermekeket, aki, ha igényli a szülő, tanácsaival, példaadásával bővíti a szülők gyermekgondozási-nevelési ismereteit.

Egyéb vállalható szolgáltatások

Időszakos felügyelet a gyermek otthonában, játék-, eszköz kölcsönzés, nyári táboroztatás

5.2.7. Dokumentáció

A családi napközi szakmai programja

Eseménynapló

Heti étrend

Napirend (ajánlott)

Üzenő füzet (ajánlott)

Működéssel kapcsolatos szülői vélemények, javaslatok (ajánlott)

Az ellátásba kerüléssel kapcsolatos dokumentáció

Felvételi adatlap

A szolgáltatás igénybevételéről szóló megállapodás

IX. sz. adatlap

Személyi térítési díj megállapítás nyilvántartása

Nyilvántartás az ellátási napokról

Nyilvántartás a térítési díjról

Ellenőrzési, látogatási napló /ajánlott/

Az ételmezővel kapcsolatos dokumentáció

- Kötelező

A szolgáltatás igénybevételéről szóló megállapodás

Étlap

Személyi térítési díj nyilvántartás

Nyilvántartás az ellátási napokról

Nyilvántartás a térítési díjról

- Ajánlott

Csoport naplóban napi étrend, stb.

Az együttműködéssel kapcsolatos dokumentáció

- Kötelező

A szolgáltatás igénybevételéről szóló megállapodás.

Alternatív szolgáltatásokra vonatkozó dokumentáció

Gyermekekre vonatkozó adatok: név, születési idő, lakóhely

Szülők adatai: név, elérhetőség, lakcím

Felügyeleti idő alatt történt esemény, melynek feljegyzését a szolgáltató fontosnak tartja

Felügyeleti idő tartama, a szolgáltatásért járó térítési díj és annak megfizetése

5.3. Személyi feltételek

- Családi napközi fenntartó (szervezet vagy személy)
- Családi napközi vezető
- Gondozó
- Kisegítő.
- Hálózati koordinátor (csak családi napközi hálózatok esetében)
- A segítő szakemberek szakmai személyiségének karbantartásához, fejlesztéséhez a munkáltatónak biztosítania kell a szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat (szupervízió, esetmegbeszélés, kiégés elleni tréning).

5.4. Kompetenciák

Szakmai követelmények és ismeretek:

- A családi napközi helye és funkciója a gyermekek napközbeni ellátásának rendszerében
- Üzleti vállalkozás, ügymenet
- A nyilvántartásba vétel
- A családi napközi működtetésének emberi tényezői

- A fejlődés és a tanulási folyamat jellemzői, egyes életkorok sajátosságai (14 éves korig)
- A családi napköziben folyó nevelés alapelvei, tartalma, módszerei
- Élelmezés
- Együttműködés a szülőkkel
- Kommunikáció

Személyes kompetenciák:

- Elkötelezettség
- Megbízhatóság
- Érzelmi stabilitás
- Kiegyensúlyozottság
- Türelmesség
- Rugalmasság
- Döntésképeség
- Állóképesség; stressz tűrő képesség
- Kéz ügyesség; mozgáskoordináció (testi ügyesség); testi erő
- Térérzékelés

Társas kompetenciák:

- Kapcsolatteremtő készség
- Empátia
- Segítő készség
- Közérthetőség
- Adekvát kommunikáció
- Konfliktuskezelő készség

Módszerkompetenciák:

- Információgyűjtés
- Általános ismeretek speciális helyzetben való alkalmazása
- Problémaelemzés, -feltárás
- Helyzetfelismerés
- Rendszerben való gondolkodás
- Gyakorlatias feladatértelmezés
- Nyitott hozzáállás

5.5. Tárgyi feltételek

- Létszámnak megfelelő nagyságú csoportszoba
- Fürdőszoba és fürdőszobai berendezések, tárgyak (mosdó, keverőcsap, törölközőtartó-törölköző, fésűtartó-fésű, tükör– teljes alakos, szappan, fogkefe, pohár, fogkrém) megfelelő magasságban és méretben.
- Korosztálynak és létszámnak megfelelő méretű és mennyiségű asztal, szék, edény (tányér, pohár, evőeszköz, kínáló-tányér, főzelékes tál, merőkanál, feltét kínálásra alkalmas edényzet, kancsóban víz), abrosz, textília, szalvéta, a gyermekek számára a kézmosás

biztosítása egyéni szükséglet szerint, a mosogatóshoz alkalmas hely és eszközök.

- Pelenkázó asztal, megfelelő mennyiségű textilpelenka, fertőtlenítő (spray, oldat, stb.) eldobható pelenka, tisztálkodási eszközök, bili, dobogó a felnőtt WC, kézmosó használatához, badellák, vizesblokk (mosdó, fürdőkád, zuhanyzótálca), szükség esetén váltóruha.
- Szélvédett, fedett terasz, árnyékolóval.
- Fekhely, meleg takaró, öltözék: évszaknak, időjárásnak, hőmérsékletnek megfelelően.
- Biztonságos játszóudvar.
- Növényzet, fák, bokrok, virágok, füves terület.
- Homokozó.
- Pancsoló, vízpermetező.
- Biztonságos nagymozgásos játékok.

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. Családi napközibe kerülés	Igénybevevő gyermekek száma/év	Felvételi adatlap A szolgáltatás igénybevételéről szóló megállapodás IX. sz. adatlap Nyilvántartás az ellátási napokról Eseménynapló
2. Gondozás – készségek, szokások kiépítése	Önkiszolgáló gyermekek aránya/év	A gyermek egyéni fejlődését tartalmazó dokumentáció Eseménynapló
3. Gondozás - higiéné	Önállóan tisztálkodó gyermekek aránya/év	A gyermek egyéni fejlődését tartalmazó dokumentáció Eseménynapló
4. Gondozás - étkezés	Önállóan étkező gyermekek aránya/év	A gyermek egyéni fejlődését tartalmazó dokumentáció Eseménynapló
5. Nevelés – játék	Időtartam/hét	Eseménynapló A gyermek egyéni fejlődéséről vezetett dokumentáció Napirend
6. Nevelés - művészeti alkotások	A tevékenységfajta előfordulásának gyakorisága/hét	Eseménynapló

közvetítése (vers, mondóka, mese, ének)		
7. Nevelés - rajz, festés, gyurmázás / formázás (vizuális tevékenységek)	A tevékenységfajta előfordulásának gyakorisága /hét	Eseménynapló
8. Nevelés - mozgás	A tevékenységfajta előfordulásának gyakorisága /hét	Eseménynapló
9. Oktatás – tanulás (iskolások esetében)	Időtartam/hét	Eseménynapló A gyermek egyéni fejlődéséről vezetett dokumentáció Napirend
10. Együttműködés a szülőkkel - szülők csoportos beszélgetései	Csoportos beszélgetések száma/év	Jegyzőkönyv
11. Együttműködés a szülőkkel - rendezvények	Rendezvények száma/év	jegyzőkönyv
12. Alternatív szolgáltatások - Időszakos gyermekfelügyelet	Szolgáltatást igénybevevő gyermekek száma/év	A szolgáltatás igénybevételeéről szóló megállapodás Eseménynapló
13. Alternatív szolgáltatások - Játszócsoporth	Szolgáltatást igénybevevő gyermekek száma/év	A szolgáltatás igénybevételeéről szóló megállapodás Eseménynapló
14. Dokumentáció	Dokumentációk száma/ellátott gyermekek száma	Felvételi adatlap A szolgáltatás igénybevételeéről szóló megállapodás IX. sz. adatlap Személyi térítési díj nyilvántartása Nyilvántartás az ellátási napokról Eseménynapló Heti étrend

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

- A gondozási-nevelési folyamat az egyéni szükségletek figyelembe vételével zajlik.

A szolgáltató:

- segíti a gyermek önállóságát, tanulási folyamatát,
- kölcsönös bizalmi kapcsolatban van a gyermekekkel,
- igényes önmagával szemben, szakmai, emberi, erkölcsi tekintetben,
- igényli a szupervíziót, csoportos megbeszéléseket,
- a szülőkkal partneri kapcsolatban van,
- törekszik az együttműködésre a gyermekek gondozásában részt vevő egyéb intézményekkel, szakemberekkel, szervezetekkel,
- a gyermekjóléti alapellátás szakembereivel és a társszakmákkal megfelelő kapcsolatot tart,
- a jogszabályban előírt gyermekszámot fogadja.
- A gyermekszámmal arányos a gondozók száma.
- Vannak az alaptevékenységen kívüli szolgáltatások a nyitvatartási időben.
- Ha igen, maximálisan biztosított az alaptevékenység, a családi napköziben ellátott gyermekek ellátása.
- Van ellátási együttműködés a helyi önkormányzattal, kistérséggel
- A családi napközi tárgyi feltételrendszere, megfelel a jogszabályokban foglaltaknak.

A gondozó:

- figyelmet fordít a játékok minőségére és mennyiségére, fejleszti az eszköztárat,
- vigyáz arra, hogy a kisgyermekre veszélyes apró játéktárgyak ne legyenek a kisgyermek számára elérhető közelben,
- rendszeres időközönként kicseréli a tönkrement játékokat.
- A gyermekek szükségleteire válaszként sikerül kialakítani a különböző „sarkokat” (mese, pihenő, szerepjáték, építő, kreatív, iskolásoknál tanuló stb.).
- Rendszeres időpontokban vannak az étkezések.
- A gyermekek életkori sajátosságai alapján összeállított ételekből áll az étrend a vonatkozó jogszabály előírásainak betartásával.
- Az étkezések alatt megfelelő a hangulat, légkör.
- A pihenő és az alaptatási idők rögzített időpontokban történnek (hosszúságuk igazodik a gyerekek szükségleteihez).
- Választhatnak a gyermekek a déli alvás, illetve déli pihenő között
- Megvan minden gyermeknek a saját ágyneműje és állandó fekvőhelye
- A pelenkaváltás igazodik a gyermek szükségletéhez
- Önálló WC használat engedélyezett a gyermek szükséglete szerint
- A gondozó gondoskodik a megfelelő higiéniai feltételekről az otthonában (vagy a gondozás helyén).
- A gondozó a tisztálkodást is a nevelési folyamat részének tekinti.
- Rendszeres időpontokban történnek bizonyos tisztálkodási folyamatok, hogy a gyermekek megtanulhassák, pl. a helyes kézmosás szabályait.
- A gondozó személy indítványozza az önállóságot, kellő segítséggel és felügyelet mellett teszi.
- Magasan elhelyezett mosdónál a gyermekek használják a dobogót, hogy a kezüket önállóan meg tudják mosni.

- A gondozó gondoskodik minden gyermeknek tiszta törülközőről és egyéb szükséges tisztálkodási eszközről
- A gyermekek fejlődését figyelemmel kísérő, napló tartalmazza a fontosabb eseményeket.
- A gondozó helyesen beszéli a magyar nyelvet
- A gondozó a gyerekekhez számukra érthető módon beszél
- TV, videó, nagyobbaknál számítógép használatához megvan a szülők hozzájárulása. A gondozó betartja, hogy ezeket az eszközöket csak ritka esetekben és rövid ideig használja, az így szerzett ismereteket segít feldolgozni.
- Rendszeresen a felügyelet melletti nagy mozgást igénylő tevékenységek- mászás, egyensúlyozás, felkapaszkodás, labda- és fogócska játékok a játszótéren, vagy a szabadban.
- A gyerekek változatos anyagokat használnak az alkotás, barkácsolás folyamán (papír, festék, kréta, agyag, gyurma, természetes anyagok, termékek, stb.).
- Fontos szerepet játszik a zene, az éneklés, mozgás, vannak hangszerek.
- A gondozó ösztönzi a gyerekeket a környezet megfigyelésére és a kérdezésre, hogyan használja az évszakok és az ünnepkörök jellemzőit a természet és a világ felfedezésére.
- A gyerekekért érkező személyek rendelkeznek a szülők meghatalmazásával
- A fogadó helyiség és személy rendelkezésre állása a nyitva tartás alatt biztosított.
- A szükséges adaptáció érdekében biztosítható a szülők és gyermekek együttes belépése a szolgáltatásba a kezdeti alkalmakkor
- Biztosított a kellő rugalmasság és az individuális szempontok figyelembe vétele az egyes gyermekek fogadásakor.
- Részletes írásos tájékoztató anyag vagy más ismeretterjesztő irodalom áll a szolgáltatás iránt érdeklődők rendelkezésére.
- A szülők tájékoztatása kiterjed a kisgyermeket gondozó szülőt megillető jogokra és kötelezettségekre, továbbá a kisgyermek ellátásával kapcsolatos történésekre, ismeretekre, elvárásokra.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

- A családi napközi működésének követelményei 2008. Módszertani útmutató. SZMI. Budapest.
- Családi napközi. Az engedélyezéshez és működéshez javasolt követelmények és elvárások 1996. BOMI. Családi napközi munkacsoport. Budapest.
- Gyermekek napközbeni ellátása standardok, irányelvek 2007. SZMI. Budapest.
- A családi napközi működésének követelményei – Módszertani útmutató 2008. SZMI. Budapest.

- Családi napközi – füzetek 1-5. 1996, 1997. BOMI. Családi napközi munkacsoport.
- Kálló Éva - dr. Mramurácz Éva 1997. Családi napközi. Balesetmegelőzés és elsősegélynyújtás. BOMI. Családi napközi munkacsoport. Budapest.
- Kálló Éva 1996. Családi napközi. Néhány gondolat a Családi napközi nevelési légköréről. BOMI. Családi napközi munkacsoport. Budapest.
- Piegelné Csényi Magdolna 1996. Családi napközi. A kisgyermek napközbeni ellátásának új formája az önkormányzatok szemszögéből. BOMI. Családi napközi munkacsoport. Budapest.
- Vigassy Józsefné 1996. Családi napközi. A Családi napközi működéséhez szükséges tárgyi feltételek. Útmutató vállalkozóknak BOMI. Családi napközi munkacsoport. Budapest.

8.2. Jogszabályok

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról – 43.§.

235/1997 (XII. 17) Kormány rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról

259/2002.(XII. 18.) Kormány rendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről

15/1998.(IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről - 46-50.§.

29/2003.(V. 20.) ESZCSM rendelet a helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközit működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadás és felkészítő tanfolyamról

67/2007.(VII. 10.) GM-EüM-FVM-SZMM együttes rendelete tartalmazza korcsoportos bontásban a napi tápanyag- és energia-beviteli ajánlásokat

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok

1. Jelenleg a családi napközit szolgáltató számára 40 órás képzés kötelező.

Javaslat: A felkészítő tanfolyam óraszám 40 órától emelkedjen 60 órára. Legyen továbbképzés a családi napközi fenntartók és a szolgáltatók számára külön tartalommal.

2. Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeket ahhoz, hogy a segítő szakemberek folyamatos szakmai támogató szolgáltatásokat kapjanak szakmai személyiségük karbantartása és a jó minőségű munkavégzés érdekében.

3. A Gyt.43.§ alapján: „(7) A családi napköziben - saját, napközbeni ellátást máshol igénybe nem vevő gyermeket is beszámítva - legfeljebb öt gyermek gondozható..... (9) A családi napköziben gondozott saját gyermek után normatív állami hozzájárulást nem lehet igénybe venni.”

Javaslat: Szükséges a módosítás abban az értelemben, hogy a családi napközit működtető saját gyermekei, unokái, a rokon gyermekek, amennyiben pl. nyaralnak a családi napközi működtetőjénél, akkor ne számítsanak bele az ellátott létszámba, mivel az hátrányosan érinti az ellátandó gyermekeket és a családi napközi működtetőjét egyaránt.